

भारत सरकार
रसायन और उर्वरक मंत्रालय
उर्वरक विभाग

लोक सभा
अतारांकित प्रश्न संख्या 263+

जिसका उत्तर मंगलवार, 19 नवम्बर, 2019/28 कार्तिक, 1941 (शक) को दिया जाना है।

उर्वरक आयात

263+. डॉ. भारतीबेन डी. श्यालः

श्रीमती व्यौरा ओझा:

क्या रसायन और उर्वरक मंत्री यह बताने की कृपा करेंगे कि:

- (क) क्या देश में बड़े पैमाने पर उर्वरकों का उत्पादन किया जाता है लेकिन वर्तमान में निर्यात की तुलना में आयात में दिन प्रतिदिन वृद्धि हो रही है और उत्पादन स्थिर है;
- (ख) यदि हाँ, तो इसके क्या कारण हैं;
- (ग) क्या सरकार ने इस स्थिति से निपटने के लिए कोई कार्य योजना तैयार की है;
- (घ) यदि हाँ, तो तत्संबंधी व्यौरा क्या है और यदि नहीं, तो इसके क्या कारण हैं; और
- (ङ) क्या सरकार ने इस संबंध में कोई उत्तरदायित्व निर्धारित किया है और यदि हाँ, तो तत्संबंधी व्यौरा क्या है?

उत्तर

रसायन और उर्वरक मंत्री

(डॉ. वी. सदानन्द गौड़ा)

(क) और (ख): पिछले चार वर्ष के दौरान उर्वरकों के उत्पादन, खपत और आयात का व्यौरा नीचे दिया गया है:-

आंकड़े एलएमटी में

वर्ष	उत्पादन	खपत/बिक्री	आयात
2015-16	413.14	534.07	183.54
2016-17	414.41	499.10	141.23
2017-18	413.61	515.85	154.27
2018-19	414.85	537.90	188.43

देश में उर्वरकों की आवश्यकता स्वदेशी उत्पादन से कहीं अधिक है। उपर्युक्त आंकड़ों से स्पष्ट है कि स्वदेशी उत्पादन देश में उर्वरकों की खपत/बिक्री के अनुरूप नहीं है। अंतर को आयात के माध्यम से पूरा किया जाना होता है। ये आयात देश में किसानों को यूरिया की सहज और समय पर आपूर्ति सुनिश्चित करने के लिए अनिवार्य हैं।

फिलहाल, देश में यूरिया की वार्षिक आवश्यकता लगभग 320 एलएमटी है जबकि वार्षिक स्वदेशी उत्पादन लगभग 240 एलएमटी पर स्थिर है। अंतर को सरकारी खाते से आयात के माध्यम से पूरा किया जाना होता है। ये आयात देश में किसानों को यूरिया की सहज और समय पर आपूर्ति सुनिश्चित करने के लिए अनिवार्य हैं।

በመጋቢት 1973 ፌዴራል ሚኒስቴር
የሚከተሉት ደንብ በንግድ ከዚህ ደንብ ያለው ቀን ተከተሉ ስለምን ዝርዝር ይፈጸማል
(ስለምን ዝርዝር የሚከተሉት መነሻ ውስጥ የሚከተሉት ንግድ ደንብ በንግድ በኋላ
በአዲሱ የሚከተሉት ውስጥ ተከተሉ ስለምን ዝርዝር ይፈጸማል

የሚከተሉት የሚከተሉት ሆኖ የሚከተሉ ውስጥ

የሚከተሉት ውስጥ ምክንያት መለያ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ
 መለያ-11 (ገዢ 2.20 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ-11 (ገዢ 2.70 የሚከተሉበት) የሚከተሉ
 ውስጥ (ገዢ 2.70 የሚከተሉበት) ማሸጂ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ
 ውስጥ (ገዢ 8.646 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ ምክንያት, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ

የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ

2021-22 ዲጂ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ
 ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ
 ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 12.70 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 63.50 የሚከተሉ
 ውስጥ) ማሸጂ (ገዢ 63.50 የሚከተሉበት), የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 21.05.2015 የሚከተሉ
 ውስጥ) የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 8.646 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ

የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ

የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2019 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2018 የሚከተሉበት), የሚከተሉ
 ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2017 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2016 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2015 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2014 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2013 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ (ገዢ 2012 የሚከተሉበት) የሚከተሉ ውስጥ
 (ይ) ዘ (ይ): የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ

ማስታወሻ ስት ተጠናክለሁ

የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ
 ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ
 የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ የሚከተሉ ውስጥ, የሚከተሉ ውስጥ